

JUGOSLOVANSKI OBRITNIK

GLASILO „JUGOSLOVANSKE OBRTNE ZVEZE“ V LJUBLJANI

List izhaja enkrat na mesec, in sicer 15. vsakega meseca, ter stane za celo leto

8 Din., za pol leta 4 Din.; posamezna številka velja Din. 0'75. — Inserati po dogovoru. —

Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo in upravnštvo: Ljubljana, Pražakova ulica šte. 3.

P. n. naročnikom!

Četrto leto stopa naše glasilo pred obrtništvo. Uprava stoji pred važnim, kočljivim vprašanjem, koliko naj stane glasilo. Vsak ve, da draginja vedno narašča, da so izdatki vedno ogromnejši, da bi bila podražitev glasila neizogibno potrebna in pravična. Toda, ker naša organizacija sloini na temeljnem principu: Vse za blagor obrtništva, se je uprava odločila, da naj ostane naročnina skoro ista, samo 8 Din. Seveda je pa od naročnikov odvisno, da ne bo uprava prisiljena tekom leta zvišati naročnine. Število naročnikov se mora pomnožiti. Znesek je v sedanjih časih tako majhen, da je omogočeno vsakemu obrtniku nabaviti si ga. Obrtniki, pridobivajte novih naročnikov!

Današnji številki prilagamo tudi poštno položnico za pošiljatev naročnine. Pošljite jo vsi prej ko mogoče. Tisti, ki so poslali samo 6 Din., naj pošljejo ostalo po priloženi položnici.

Ravnotako pošiljamo današnjo številko na ogled nekaterim novim, kateri upamo nam jo ne bodo vrnilo.

V. T.:

Počelki demokratizma v angleških strokovnih organizacijah.

V lokalnih strokovnih organizacijah 18. stoletja nastopi demokracija v svoji prvi najnavadnejši obliki. Delavci in obrtniki so le neradi pripoznavali kako drugo avtoriteto, kakor »glasove« vseh navzočih pri kakem zborovanju. Člani vsake posamezne stroke so določili na splošnih zborovanjih pravila, dovoljevali izdatke in urejevali delovanje posameznih članov po smernicah splošnega blagra. Prvotna pravila so bila predvsem določena za to, da vzdržijo red pri takih splošnih zborovanjih. Da se to najbolje doseže, je bil predsednik, ki je bil čestokrat izvoljen samo za eno samo zborovanje, zelo spoštovan in s posebnostjo, četudi le prehodno avtoriteto

obdan. Tako določajo n. pr. pravila londonskega združenja vlagateljev volne: Pri vsakem zborovanju se naj voli predsednik, ki ima varovati pravo dostojnosti in reda; vsak član mora plačati kazen 3 penov, če se ne pokori opominu predsednika, namreč trikratnemu trkanju na mizo; vsak član pa, ki drugega med njegovo debato prekine, 6 penov; če pa neprimerno odgovarja, nadaljnih 6 penov. — Pa tudi za predsednika so veljala posebna kazenska določila. Če se je namreč obnašal tako, da je vzbudil pri zborovanju nered in trušč, ali ni gledal na strogo upoštevanje posameznih točk društvenih pravil, se je lahko odstavil in nadomestil z drugim. Njemu se je lahko prinašalo med zborovanjem razen vina vsakovrstno pijačo v neomejeni množini. Pravila društva krtačarjev, v katere ni bil sprejet nihče, ki ni bil zvest pristaš kralja in protestantskih prednikov, dobrega zdravja in častnega značaja, določajo, da se za vsak večer, ob katerem se zberejo, izvoli predsednik izmed navzočih članov, ki ima skrbeti za red. Kot plača za to mesto je bil določen 1 šiling; če je pa izvoljenec mesto odklonil, je moral plačati kazen 6 penov. Vsak, ki je med zborovanjem politiziral, preklinjal, začel hazardne igre ali se drugače nerodno obnašal in na zahtevo predsednika ni umolknil, se je kaznoval z denarno kaznijo 1 šilinga.

Pravila vseh starih društev vsebujejo večinoma določila za redno vršenje zborovanj. Medtem pa, ko so bile za politične in verske prepire, za nemire in petje, kletve, zmerjanja, nespodobno govorjenje in hazardne igre med zborovanjem določene posebne kazni, so bila zelo obsežna in natančna določila za pogostitev članov. Ker so imele vse organizacije svoje sestanke v gostilnah, in sicer v prostorih, katere so jim dali gostilničarji brezplačno na razpolago, je bilo pač samoumevno, da je vsak tudi pil. Često določajo pravila tudi vsoto,

ki se naj izda pri enem takem sestanku. Pri pomožni blagajni plavzarjev n. pr. je bil določen kot mesečni prispevek za vsakega člana brez izjeme 1 šiling za društveno blagajno in 3 peni za pijačo.

Krtačarji so določili, da naj na vsakem sestanku dobijo člani ob 8. uri mero piva, ob 10. uri pa polovico, nadalje pa nič več. Stavci v Manchestru so sklenili leta 1826., da se naj dovoli vsakemu članu kaditi tudi tekom zborovanja.

Za predsednikom so bili torej najvažnejši društveni funkcionarji reditelji ali maršali, ki so bili izvoljeni izmed članov, in sicer po dva ali štirje. Njihova naloga je bila, prinašati zborovalcem pijačo in jo podajati po določeni vrsti okrog; članom je bilo v posameznih slučajih prepovedano piti izven te določene vrste. Izvzeti od tega so bili člani, zaposleni pri predsedstveni mizi in tisti, ki so prišli prvič na zbor. Blagajnika čestokrat sploh ni bilo. Tisto malo premoženja, ki so ga zbrali, so ohranili pri gostilničarju, kjer so se shajali, v posameznih slučajih pa so ga tudi takoj porabili. Večkrat najdemo tudi stare blagajnice s tremi ključavnicami, ki so bile posebno v rabi pri cehih, in tedaj so bili določeni posebni člani kot hranitelji teh ključev. Tako so določili čevljarji mesta Edinburg, da se imajo člani po vrsti se menjajoč voliti za take blagajnike, in sicer po sledečem redu članskega imenika: prvi se voli od začetka, zadnji iz sredine in nadaljni po vrsti do konca imenika. Če se je tak izvoljen blagajnik branil prevzeti to mesto, je bil kaznovan na denarno kazen 1 šilinga in 6 penov. Staro blagajno vrvarjev v Glasgowu, ki je bila okrašena z njihovim društvenim grbom, je hranil predsednik, ki so ga volili vsako leto. Po volitvi so nesli to blagajno v slovesnem sprevodu z godbo na čelu po glasgowskih ulicah na stanovanje novoizvoljenega predsednika. Končala se je taka ceremonija s pojedino. Knjižgovodstvo in korespondenca

se je razvila šele pozneje; če pa je bil kak pisar ali tajnik potreben, so ga izvolili izmed malega števila za ta posel sposobnih članov. Vsekakor pa so bili tudi tajniki voljeni le za kratko dobo in so zavzemali napram predsedniku neko podrejeno stališče.

Tako daleč je bila ta mlada demokracija od volilnih listkov, da so običajno pri takih prilikah, četudi se je šlo za izpolnitve praznih odborniških mest, na ta mesta imenovali člane, kakor n. pr. pri organizaciji strojnih graditeljev po vrsti, kakor so bili zapisani v članskih imenikih. Za tiste, ki so se ustavljali sprejeti taka odborniška mesta, je bila določena kazen 1 šilinga; njegov naslednik je bil prvi v imeniku za njim. Pravila ladjedelcev v Liverpoolu so določala, da se voli odbor izmed članov, kakor so po vrsti v članskem imeniku, in tisti, ki se brani sprejeti tako poverjeno mu mesto, se kaznuje z globo 10 šilingov in 6 penov. Še leta 1843. je sklenila zelo stara organizacija usnarjev, da se sestavi članski imenik v treh kolumnah, v katerih naj bodo razdelbe članov po starosti v stare, srednje stare in mlade, tako da izkušnja starih in zdrava sodba srednje starih izenači neizkušnost na strani mladih. Glede volitve je bilo določeno, n. pr. pri zvezi papirnih izdelovalcev, pri kateri je imela vsaka podzveza osemčlanski odbor, da se menja del članstva v odboru vsake tri mesece z izstopom štirih starih odbornikov in vstopom štirih novih; ravnotako se naj voli predsednik v svrhu vzdrževanja reda in ta naj sporazumno z zapisnikarjem imenuje te štiri nove odbornike, ki imajo slediti izstopivšim starim. Seveda pa ti odbori nimajo nikake istovetnosti z današnjimi, ker so bili le formalnost.

Prvotna strokovna organizacija je bila torej neka zelo čudna demokratična institucija, brez uradništva, izvršilnega in reprezentativnega odbora. Splošna zborovanja so reševala vsa opravila in so le nerada prenesla kake svoje funkcije na uradnike ali odbore. Ko se ta sistem ni mogel več vzdržati, se je določilo nekako uradovanje, pri katerem so se člani v gostih presledkih menjavali, da se je zabranjevala goljufija ali vpliv teh ravno uradujočih oseb na posamezne člane. Pri vsem tem ravnanju najdemo načelo enakosti vseh ljudi in pa odločitev o zadevah, ki se tičejo vseh.

Očividno je zmagoval ta način demokracije le zelo omejen kvantum dela. Vsekakor pa ni bilo naraščanje finančnih in tajniških opravil organizacij, temveč veliko bolj zahteva boja s podjetniki, ki je vodila do tega enostavnega cilja. Postavna

in socialna preganjanja, katerim so bili delavci in obrtniki vsaj do leta 1824. izpostavljeni, so dala potrebo za tajno in hitro vrševanje kakih uspešnih podvzetij, in sedaj vidimo, kako preide, kakor v vseh kritičnih časih, vodstvo opravil iz rok splošnih zborovanj v roke nekega odgovornega, četudi ne reprezentativnega odbora. Tako so imeli londonski čevljarji, katerih bojne organizacije so med letom 1720. in 1834. vzbujale čestokrat celo pozornost parlamenta, dvoje vrst pravil, eno za mirovno in ene za vojno dobo. V mirnem času je obstojala ta organizacija iz manjših avtonomnih udruženj v 30 stanovih v Londonu in Westmünstru. Bojna organizacija, kakor jo je opisal Francis Place l. 1818., je bila od mirovne organizacije povsem različna: vsaka teh stanov je imela zastopnika, ki je bil izvoljen pri posameznih slučajih po nekakem tistem sporazumu, čestokrat tako, da ni večina niti vedela, kdo da je bil izvoljen. Vsi ti zastopniki so tvorili skupaj nekak odbor in so zopet volili na enak način iz svoje srede ožji odbor, ki je imel v posameznih slučajih vso moč v rokah, od katerega so izhajala vsa povelja in katerim se je morala izkazovati brezpogojna pokorščina. Nikoli se pri tem še ni dogodilo, da bi bila njihova povelja segala dalje, kakor je to zahteval dotični slučaj, ali pa da bi bili zanemarili nalogo, za katero so bili izvoljeni. Tako izpopolnjena je bila ta organizacija in v praksi toliko izvedena, da se ni pri članih nikoli pojavila proti njej kaka pritožba. Masa delavcev se je napram tem izražala vedno le priznavajoče in pritrjujoče. Tudi dolgo trajajoče procese škotskih rokodelcev, ki so se potem končali v velikem boju, ko je na en dan, namreč 10. novembra 1812, praznovalo preko 30.000 statev, je vodil en sam zelo avtokratični petčlanski odbor. Imel je v Glasgowu svoj sedež in je poklical od časa do časa iz vseh podrejenih mu distriktov delegate, ki so potem svojim volilcem prinašali povelja, katerim so se mogli ti brezpogojno ukloniti. Pred ukinitvijo zakonov proti delavskim zvezam leta 1824. so se podjetniki zelo pritoževali čez te »samoimenovane« odbore in so jih čestokrat poskušali s sodnijskimi nasledovanji radi nezakonnosti ali predbacivanjih jim zarot uničiti. Ta neprestana zasledovalna nevarnost je bila pač deloma povod jako skrivnostni ureditvi teh ožjih odborov; njih vsakokratni pojav pa, če je kaka nevarnost zahtevala odločilna dejanja, je bila nujna posledica temu, da niso zamogle posamezne organizacije vzpostaviti konstitucionalno oblastvo reprezentativnega značaja.

(Dalje prih.)

V. T.

Jugoslov. sladkorna industrija.

Narodno gospodarski Vestnik je v svoji 12. številki l. l. priobčil zanimiv članek o naši sladkorni industriji in industriji sladkornih ter sorodnih izdelkov. Ker je članek velevažen in tudi interesanten, ga prinašamo v izvlečku.

Zadeva sladkorne industrije, ki se misli polagoma uvesti tudi pri nas v Sloveniji in sosednem delu Hrvaške, je radi tega postala za nas predmet obče razprave in zanimanja. Dosedaj še nimamo Slovenci nobene sladkorne tovarne. Isto velja za Hrvaško in Dalmacijo. V sledečem podajamo nekaj statistike, kje se nahajajo naše sladkorne tovarne in njih kratek opis.

V Slavoniji imamo sladkorno tovarno v Osijeku, ki je last »Prvega hrvaško-slavonskega d. d. za industriju šečera, Osijek«. Družbina glavnic sestoji iz kron 25.000.000. Družba je v poslovni zvezi poleg Jugoslovanske banke tudi z Živnostensko banko, ker je pri podjetju udeležen v precej visoki meri tudi češki kapital poleg domačega. Tovarnica, s katero je zvezana tudi rafinerija, izdeluje sladkor v kockah, v stožcih in v sipi. Lansko kampanjo je dovršila s produkcijo 320 vagonov, in sicer izključno belega sladkorja v kockah, stožcih in sipi. Tovarna razpolaga s parno in elektromotorsko silo 1775 PH (konjskih sil) in zaposluje 1000 delavcev.

V Vojvodini so tovarne:

Na državnem posestvu »Beleje« v Pelmonostru. Pridelala je v letu 1917/18 iz 480.640 q repe 2823 q surovega sladkorja in 51.760 q sipe. Tovarna razpolaga s tremi parnimi stroji, 1140 HP in zaposluje okoli 550 delavcev.

V Novem Vrbasu, ki je last fabrike šečera d. d. »Bačka«. Izdeluje surovi sladkor, sipo, melasno krmo in sl. Razpolaga z osmimi stroji s 4500 HP in zaposluje okoli 900 delavcev.

»Crvenka«, fabrika šečera d. d. v Crvenki, proizvaja surovi sladkor, sipo, pilé, sušeno repo. V l. 1917/18 je pridelala 555.000 q repe in producirala 72.388 q surovega sladkorja in 17.800 q sušene repe. Razpolaga s 7 raznimi stroji s 3500 HP in zaposluje okoli 700 delavcev. Prej je bila last anglo-ogrske industrije sladkorja d. d., sedaj pa spada v interesno sfero »Banke za trgovino, obrt i industriju« v Zagrebu. Podjetje je imelo v l. 1919/20 na del. glavnici 5 milijonov kron čistega dobička K 1.081.473.—, v l. 1920/21 pa na del. glavnico 20 milijonov kron čistega dobička K 4.648.943.59.

Fabrika šečera d. d. Veliki Bečkerek je pridelala v letu 1916/17 400.000 q surovega sladkorja in sipe ter 25.000 q melase in sušene repe. Pri delniški glavnici 6 milijonov kron je imela v letu 1919/20 čistega dobička K 2.040.821.35. Tovarna ima 12 parnih strojev s 1695 HP ter daje zaslužka okrog 900 delavcem.

V Srbiji imamo dve sladkorni tovarni in sicer:

1. Kr. srpsko fabriko šečera u Beogradu, ki je pred kratkim prešla v državne roke. Svoje delo za letošnjo kampanjo je začela 5. oktobra, prodajo pa

10. oktobra. Letošnji proizvod se zlasti odlikuje po svoji izborni kakovosti in belini, vsled česar je nastalo splošno povpraševanje po njem, kakor hitro je prišel v promet, tudi v krajih, kjer se nahajajo druge sladkorne tovarne. V času od 1. do 10. novembra je prodala tovarna 98 vagonov sladkorja. Glavni odjemalci so bili: Skoplje 27, Niš 15, Kruševac 7, Prilep 2, Aleksinac 3, Zaječar 3, Brod 2, Pančevo 3, Zemun 5, Vinkovci in Osijek po 3, Dubrovnik 10 vagonov, ostalo pa Beograd.

2. Srpsko-česko tvornico šečera d. d. u Čupriji. Ta tovarna izdeluje rafinirani sladkor, in sicer največ v kockah, prevzema pa tudi rafinado tujih produktov. Produkcija l. 1919/20 je znašala 3977 q kristalnega sladkorja in 4534 q surovega sladkorja. Vidiki za uspeh lanske kampanje so zelo povoljni in je bila do srede novembra prodana že tretjina celokupne proizvodnje. Za l. 1920/21 je izkazalo podjetje 769.264 din. čistega dobička.

Tudi Bosna je zastopana v sladkorni industriji s sladkorno tovarno in rafinerijo, ki je last »D. d. za preradljivanje i vredniju upotrebu poljoprivremnih proizvoda u Usori«. Tovarna proizvaja surovi sladkor, sipo, stožce, kocke, sladkorno moko, pilé concassé in segmente. Dnevna kapaciteta znaša 7000 q repe. Tovarna razpolaga z 12 parnimi kotli, 25 parnimi stroji z 978 HP, 1 difuzijsko baterijo, 15 posodami à 64 hl, 1 izrazjevalno postajo z 926 m² kurilne ploskve, 6 prekuhovalnimi vacuum-aparati. Podjetje zaposluje okoli 650 delavcev.

V naši kraljevini imamo torej vsega skupaj 8 sladkornih tovarn.

Da to število nikakor ne zadostuje, da bi krilo potrebe naše države, je razumljivo. Primorani smo torej sladkor v velikih množinah uvažati, vsled česar gredo milijoni narodnega imetja iz države. Treba je torej stremeti za tem, da se v krajih, kjer prospera sajenje sladkorne pese, njena kultura čim bolj in čimprej razvije in postavijo sladkorne tovarne, kar prinaša na eni strani sadilcem repe, na drugi strani pa sladkornim podjetjem krasne dohodke.

Ker je ugotovljeno, da je procent sladkorja v repi, ki se je v krajih naše Dolenjske in bližnje Hrvatske sadila za poskušnjo, tolik, da pride ta repa za industrijo sladkorja dobro v poštev, je nujna potreba, da se stremljenja naši interesentov v Sloveniji uresničijo. Sloveniji, ki je v produkciji živil pasivna in jih mora uvažati iz drugih krajev naše kraljevine, bi bila s tem podana možnost, črpati iz novih dohodkov. Seveda je treba pri tem našega kmeta tako vzgojiti, da se bo začel intenzivno baviti s kulturo repe, in sicer v kar največjem obsegu. Najboljše vzgojno sredstvo pa je, da bodoča tvornica sama na velikem kompleksu goji sladkorno repo in obenem po svojih organih priučiti tudi kmete-lastnike posestev k tej gojitvi in jim obenem tudi jasno pokaže plodonosnost take kulture.

Komu se ima Češka v prvi vrsti zahvaliti za svoj procvit, ako ne sladkorni industriji? Kaj je ohranilo češko valuto na taki stalnosti, ako ne njen sladkor, s katerim so se krile vse potrebščine v zemlji in ki se je v ogromnih množinah in za drag denar izvažal v inozemstvo. Ali ni sajenje

sladkorne pese prineslo blagostanje češkemu kmetu-posestniku in češkemu veleposestniku?

Mislím, da je skrajni čas, da se uvede v naše kraje te vrste industrija in tako obogati Slovenija še za eno vrsto industrijskih podjetij, ki ji doslej žalibog docela manjkajo.

Dne 21. grudna m. l. se je vršila v Zagrebu anketa o vprašanju nove tvornice sladkorja, ki naj bi delala s sladkorno peso iz Posavja med Brežicami in Zagrebom. Anketo je sklicalo gospodarsko društvo v Zagrebu, predsedoval je njegov generalni ravnatelj dr. Franjo Poljak, od Slovencev sta se pa razprave udeležila dr. Dimnik iz Krškega in Dragotin Hribar iz Ljubljane. Referiral je dr. Dimnik o dosedanjih pripravah za ustanovitev sladkorne tovarne. Naglašal je, da pridelajo naše sladkorne tovarne na leto le 2 kg na osebo, dočim se giblje konzum okoli 10 kg na osebo. Ta primanjkljaj je treba nadomestiti z novo sladkorno tovarno. Deželna vlada v Ljubljani je dala po strokovnjakih preiskati uspevanje sladkorne pese v Sloveniji in se je ugotovilo, da je kvaliteta pese odlična in vsebuje 16 do 19.54 % sladkorja. Slabši je pa uspeh glede priglasevanja kmetovalcev. Dosedaj je priglasičenih le 3000 oralov za nasad pese.

Univerzitetni profesor dr. Kudelka je razmotrival o pogojih uspevanja nameravane nove tovarne. Obstojećih osem tvornic ne proizvaja zadostno množino sladkorja in se ga je radi tega leta 1920. uvozilo iz Češkoslovaške 47.392 q, v prvih štirih mesecih letos pa 39.402 q. Povdarja pa, da je kapaciteta naših obstojećih tvornic zadostna za našo potrebo in da so menda spremenjene razmere pri veleposestvih zakrivilo manjši efekt. Gradba nove velike tovarne (700 q pese na dan) bi stala danes 50 milijonov čeških kron. Univerzitetni profesor dr. Franjš praví, da bi bilo potrebno za tako tovarno nasaditi letno 6000 oralov pese in ker je treba saditi v turnusu, je potreba torej 24.000 oral zemlje. Pri ostalih referentih je prevladovalo mnenje, da ne kaže ustanavljati nove tovarne, da pa je vsekakor treba dvigniti kapaciteto obstojećih.

J. G.

Zavarovalno vprašanje.

Še ne davno smo brali v »Domoljubu« članek o potrebi in koristi požarnega zavarovanja. Pisec opozarja kmetijske posestnike, da se tega važnega vprašanja vse premalo zavedajo, jaz pa opozarjam predvsem naše cenjene obrtnike in mojstre po deželi, ker je zelo malo teh, ki se te svoje dolžnosti res zavedajo, še manj pa je onih, ki so za vsak slučaj zadostno zavarovani. Za obrtnika namreč ne zadostuje samo zavarovanje proti požaru, temveč predvsem bi moral vsak biti zavarovan tudi proti življenskim neugodam, kakor so n. pr. v Nemčiji in posebno pa v Ameriki. Seveda bi se pa za to morala pobrigati malo bolj tudi

država, ker bi bilo to v občo korist njej in pa ljudstvu. Ker pa od strani države ni upati na kakšno izboljšanje v tej stvari, je toliko bolj dolžnost vsakega posameznika, da se pravočasno zadostno zavaruje, kar mu bo gotovo zelo koristilo. Vsaka zavarovalnica, osobito pa naša Vzajemna zavarovalnica v Ljubljani ima tozadevno zelo ugodne pogoje, tako da se zamore vsak ne samo proti požaru, ampak tudi proti življenskim neugodam zavarovati, kar je prav posebno priporočljivo za malega obrtnika, ki si tako z malimi prispevki veliko prihrani in preskrbi sebi in družini varno bodočnost. Koliko našega delavstva svoj težko prisluženi denar lahko miselno zapravi, mesto da bi le del tega plačevali zavarovalnici, s čemur bi bilo preprečene nebroj revščine in beraštva.

Življensko zavarovanje pa je za malega obrtnika priporočljivo tudi radi tega, ker mu isto nudi primeren osebni kredit, ki ga lahko v slučaju potrebe dobi brez kakega poročva pri vsakem denarnem zavodu. Dalje ima življensko zavarovanje to prednost, da se cela zavarovalna glavica izplača takoj ob smrti zavarovanca ali pa ob določenem roku, dočim se pri kakem drugem zavarovanju šestokrat sploh nič ne dobi. Cenjeni tovariši! Naj Vam bodo te moje vrstice resen opomin vsem, posebno pa tistim, ki niso tozadevno zavarovani. Sedaj ob začetku novega leta je ravno primeren čas zadostiti zamujeni dolžnosti. Le kdor bo pravočasno zadostno zavarovan, bo v slučaju kake neugode dobil izdatno pomoč.

Goriška zveza.

»Gospodarski list«, glasilo goriških Slovencev, ki izhaja v Gorici, prinaša v januarški številki zanimive podatke o tamošnjih gospodarskih razmerah in združništvu. Da seznanimo čitatelje s temi zanimivimi izvajanji, prinašamo omenjeni članek v celoti.

Goriška zveza gospodarskih zadrug in društev, je registrovana zadruga z o. z. pri okrožni sodnji v Gorici vpisana zveza goriških zadrug. Pri lanskem izrednem občnem zboru 13. septembra se je med drugimi spremembami pravil sklenilo tudi spremeniti ime v »Zadružna zveza« v Gorici, r. z. z o. z.

Do leta 1904. je družila večino goriških zadrug v zadružno enoto leta 1899. ustanovljena »Centralna posojilnica« v Gorici. Ko se je l. 1902. obrnila do poljedelskega ministrstva s prošnjo, naj ji nakloni za njeno delovanje kot zveza podpore, je vlada sicer obljubila podporo, a le pod pogojem, da se loči zveza od posojilnice in ustanovi samostojna zveza zadrug. Vsled tega je prišlo do ustanovitve »Goriške zveze«, ki je bila vpisana v zadružni register goriške okrožne sodnije vsled sklepa z dne 20. januarja 1904.

Njen prvi predsednik je bil za Goriško velezaslužni dr. Anton Gregorčič. Do prvega občnega zbora, 16. marca, je pristopilo 22 zadrug: Hranilnice in posojilnice: Biljana-Medana, Bilje, Cerčno, Čepovan, Črniče, Dornberg, Kamnje, Kojsko-Smartno, Miren, Pevma, Renče, Rihenberg, Solkan, Šempeter, Štanjel, Štjak, nadalje Centralna posojilnica, Krojaška zadruga v Gorici. — Ljudska opekarna, Bilje, — Gospodarsko društvo, Renče, — Kmetijska zadruga, Ročinj, — Kmetijsko društvo, Šempeter. Tem prvim stebrom se je do leta 1908. pridružilo le še 6 članic. A v tem letu, ko je Zveza očitno že prestala začetne težave, se ji je pridružilo nič manj kot 30 novih zadrug. Ta veliki uspeh se mora pripisati v veliki meri takratnemu živahnemu prosvetnemu delovanju po vsej deželi, katerega se je tudi Goriška zveza kot vpoštovanja vreden kulturni faktor vrlo udeleževala. Prirejala je poučne tečaje in njeni propagatorji so na številnih gospodarskih shodih potom žive besede širili zadržno misel.

»Zveza« je skrbela od kraja za denarno poravnavo med včlanjenimi zadrugami. Centralna posojilnica jim je služila do vojne kot skupna blagajna. Že prvo leto je pa pričela organizirati tudi prekrbovanje kmetijskega prebivalstva z najnujnejšimi predmeti: umetnimi gnojili, žveplom in modro galico. Z blagovnim prometom je imela velike težave, kajti orala je ledino. Ako se sedaj kdo lahko ponaša z boljšimi uspehi, naj ne pozabi, da zida na temelju, ki ga je ustvarila Goriška zveza.

V »Samoupravi« št. 1 in 2 iz l. 1910. beremo: »Tudi Goriška zveza gospodarskih zadrug in društev se lahko ponaša z naravnost krasnimi uspehi na gospodarskem polju. Nje koristno delovanje se razteza čez ves slovenski del dežele. Vse to je deželni zbor sprevidel in uvaževal, ko je dovolil »Zvezi« stalni letni prispevek 6000 K.«

Med največje »zvezine« zasluge spada brezdvomno, da je s strogimi in natančnimi revizijami vpeljala v naše zadržništvo neobhodno potrebno disciplino. Njen prvi revizor je bil g. Svitoslav Premrou, ki je bil do l. 1920. njen vodja.

Do leta 1910. je organizirala »Zveza« že skoro vse panoge zadržništva. Lepo so že uspevale tudi kmetijske in vinarske zadruge, mlekarnice in z njimi zvezana živinorejska organizacija. Le za konsume še ni bilo dovolj životvorne podlage.

V tem letu se pa začne opazovati v dose-daj veselem in krepkem razvoju zastoj. Pojavljati so se pričeli prvi znaki predstoječe gospodarske krize, ki ji je sledila svetovna vojna. V tem oziru je zelo zanimivo zasledovati zapisnike, v katerih se vedno bolj oglašajo pritožbe radi pomanjkanja denarja, dviganja in padanja obrestne mere, cen pri blagu itd.

Leta 1914. se je imela obhajati desetletnica Goriške zveze; štela je že 91 članic. Toda prišla je vojna in na mah ustavila vse zadržno gibanje v Brdih, Goriški okolici, na Krasu in ob gorenji Soči do Bovca. Urad se je moral vsled nevarnosti koncem junija 1915 preseliti v Ljubljano, kjer je zveza pri Zadržni zvezi dobila

gostoljubno streho. Ostala je tam do konca avgusta 1918.

Ves vojni čas je »Zveza« v okvirju možnosti nadaljevala svoje poslovanje kot osrednja zadržna organizacija. Za zadruge, ki so svoje delovanje vsled vojne prekinile, je vodila vse potrebne posle.

Po vrnitvi v domovino se je z vso energijo lotila organizacije obnovitvenega dela. Zavzemala je po svoji iniciativi pri tem delu zelo odlično mesto.

Prišel pa je polom starega režima in kot najvažnejša posledica za njo je stopilo v ospredje vprašanje izmenjave denarja. Prišli so dnevi največjih težav za njeno zadržništvo, pod katerimi trpi še danes. Zveza je imela ob prevratu svoj denar naložen deloma v Ljubljani, deloma tu v Gorici. A ne tu in ne tam ni mogla in ne more priti do svojega imetja.

Kljub vsemu temu je »Zveza« započela zelo živahno delovanje.

V prvi vrsti je bilo treba vpostaviti zadruge, ki jim je vojna prekinila delovanje. To pa je bilo zelo težavno delo. Urediti je bilo treba vsaki posebej knjigovodstvo za vsa vojna leta. Ker so bile deloma tudi poslovne knjige uničene, je bilo naravnost ogromno delo. Vendar se je do danes že skoro vse to delo izvršilo. Le par zadrug iz raznih razlogov še ni bilo mogoče obnoviti.

Vsled nove državne meje so ostale na njeni strani razne zadruge, ki so prej gravitirale v Ljubljano. Oklenile so se je in ona jim je šla na roko, kolikor je bilo v njeni moči. Vsled potrebe razmer so se pričele ustanavljati razne Stavbne zadruge, posebno v goriški okolici. Tem je »Zveza« posvetila svojo posebno pozornost. Dosedaj jih je sprejela 17, ter jim poskrbela tudi posebnega tajnika.

Po deželi je pričelo živahno zanimanje za konsumna društva in se jih je več ustanovilo s pomočjo »Zveze«, ki se sedaj bavi z mislijo ustanovitve blagovne centrale za Goriško.

V »Gospodarskem svetu«, ki se je ustanovil za Julijsko Krajino, ima dva delegata.

O sedanjosti je težko pisati, bodočnost še ni jasna. Vemo pa, da ji bosta trdna volja in božja pomoč pomagala prenesti tudi sedanje težke dni.

Ljubljanski veliki semenj v letu 1922.

Od sejmskega urada smo dobili sledeče za objavo:

II. vzorčni veliki semenj se priredi v Ljubljani v letu 1922 v dnevih od 2. pa do 11. septembra. Velikanski uspehi razstavljalcev preteklega semnja, njih izražene želje ob zatvoritvi, kakor tudi dosedanje živo zanimanje tu- in inozemstva jamči, da bo tudi prihodnjeletna prirediteljev zadovoljila udeležence. Z gotovostjo pa se more že sedaj uvideti, da bo sedanji prostor za prihodnji semenj, kateri se bo moral staviti na veliko širšo podlago, dosti premajhen. Storili so se že koraki, da se bo moglo sei-mišče primerno povečati. Ljubljana je vi-

delo dalekosežni pomen te svoje prireditve, na katero je lahko ponosna in bogotovo podpirala prireditelje v njih strem-ljenju vzdržati semenj tudi v letu 1922 na višku.

Danes že apeliramo na industrijce, obrtnike in veletrgovce vse kraljevine, da se udeleže semnja v kar največjem številu kot razstavljalci. Samo z rezultati svojega dela moremo imponirati svetu in najlepša prilika v to je »Ljubljanski veliki semenj«. Ta prilika pa je za pridobitne kroge, ki se udeleže semnja kot razstavljalci, še posebnega pomena, ker si ne prihranijo samo visokih stroškov za potnike, dopisovanje in iskanje odjemalcev, ampak morejo v nekaj sejmskih dneh pridobiti z lahkoto naročila, ki jih zaposlujejo mesece in mesece.

Koncem meseca januarja bo pričel sejmski urad, ki posluje permanentno na sejmishču ob Gosposvetski cesti, razpošiljati interesentom vabila, sejmske rede in prijavnice ter daje že sedaj vse potrebne informacije o prireditvi.

Ni naš namen na tem mestu poudarjati velike uspehe, ki so jih imeli razstavljalci preteklega vzorčnega sejma, saj se je pač vsakdo, kdor se je hotel, lahko sam o tem prepričal. Pač pa opozarjamo interesirane kroge na neko drugo okolnost. Kakor nam je iz najboljšega vira znano, prihajajo sejmskemu uradu dnevno dopisi, s katerimi sporočajo najrazličnejše tvrdke svoje želje udeležiti se letošnjega sejma vzorcev. Urad vodi o teh dopisih natančno evidenco in je dosedaj prenotiranih že nekaj tisoč kvadratnih metrov razstavnega prostora.

Marsikatero podjetje bi se bilo preteklega sejma rado udeležilo, pa ni imelo ali pripravljenih vzorcev, ali pa je toliko časa s prijavo omahovalo, da je bilo nepozno. Da se to marsikomu tudi letos ne pripeti, naj vsakdo brez odlašanja z dopisnico izjavi sejmskemu uradu na kratko željo na letošnjem sejmu sodelovati in koliko kvadratnih metrov približno bo rabil. Poučeni smo, da bo sejmski urad pri končnih nakazilih prostorov postopal na edino pravilni način, namreč, kdor prej pride, prej melje. Ker je rok, kdaj se vrši semenj že razglašen, ima vsakdo zadostno časa se z razstavo svojih vzorcev pripraviti. Industrijci, obrtniki in veletrgovci, skrbite zatorej že sedaj za prostor na II. Ljubljanskem velikem sejmu vzorcev in sporočite vsi svoje želje uradu »Ljubljanskega velikega sejma« v Ljubljani, Gosposvetska cesta.

Shod obrtnikov v št. Vidu,

Obrtniki ljubljanske okolice, 300 po številu, so zborovali v nedeljo 18. dec. v št. Vidu, kjer so odločno protestirali proti novemu davku na poslovni promet in proti centralizaciji bolniških blagajn.

Navzoč je bil tudi g. finačni tajnik Mozetič iz Ljubljane, ki je zborovalcem obrazil nov davek na poslovni promet, ki je za malega obrtnika naravnost katastrofalen. Z ogorčenjem so zaznali mali obrt-

niki, ki si v potu svojega obraza težko služijo svoj borni in grenki kruh, da so poleg vseh dosedanih davščin obremenjeni še z novim davkom, dočim so druga velekapitalistična podjetja tega davka prosta. Davka so n. pr. proste vse banke in drugi denarni zavodi, ki služijo milijarde, davka je prosta južna železnica, davka so prosti trgovci z živino, ki jo dobavljajo Italiji in si pri tem služijo ogromne vsote, davka so prosta trgovska podjetja za izvažanje lesa itd. **Prišlo se je enoglasno, da država rabi davke, da mali obrtnik tudi radovoljno plačuje davke, toda le v taki višini, ki je njegovemu skromnemu zaslužku primerna.** Nikakor pa ni primerno novo obdavčenje malega obrtnika, kakor tudi ni primerno, da se davka oproščajo milijonska podjetja, ki se bavijo z izvozom, ker znano je, da ravno ta podjetja povzročajo v prvi meri draginjo, ker umetno zadržujejo dvig naše valute s prodajanjem domačega blaga za tujo valuto.

Z uvedbo novega davka se je malega obrtnika-rokodelca vštelo med veleobrate. To se je pa zgodilo z nepoznanjem razmer v mali obrti, ali pa z namenom, malo obrt čimprej uničiti. In drugo bo bolj gotovo kot prvo.

Ustanovni občni zbor Obrtne zveze v Mariboru.

Na vabilo SLS se je 4. t. m. vršil v restavraciji Halbwidl zaupni sestanek zastopnikov mariborskih obrtnih zadrug v svrhu ustanovitve mariborske podružnice Obrtne zveze v Ljubljani. Vabilu se je odzvalo lepo število obrtnikov, zastopanih v 12 zadrukah. Zborovanje je otvoril in mu predsedoval predsednik katol. mojstrskega društva g. Ivan Lorber.

Kot prvi govornik je nastopil gospod Ogrin, stavbenik in podpredsednik trgovske in obrtne zbornice Ljubljana. Naslikal je v splošnih potezah nevzdržljive razmere obrtnih stanov in podal tudi nasvete za rešitev iz teh razmer. Dandanes te razmere tudi obrtnika, ki se dosedaj ni zanimal za politiko, naravnost silijo, da se poleg svoje strokovne naobrazbe tudi politično orientirani; da bi obrtnik danes ne smel pripadati politični stranki, ta izgovor ne velja več, kajti od kakovosti in moči ter dela politične stranke je odvisno tudi življenje, obstoj tudi obrtnika. SLS je v ta namen tudi revidirala svoj program ter ga porazdelila na tri glavne kategorije: kmeta, obrtnika in delavca. Za obrtnike je v Ljubljani že ustanovljena centralna organizacija, ki ima svoje podružnice tudi po Štajerskem. Take podružnice treba tudi v Mariboru. Končno opozarja govornik na veliki pomen obrtnega kredita, kar treba šele organizirati do popolne osamosvojitve obrtnika od bančnih podjetij, ki zahtevajo za obrtnika previsoke obresti.

Za g. Ogrinom je predaval g. prof. Vesenjaka o državnem gospodarstvu, zlasti v kolikor se tiče tudi obrtnikov. Obrazložil je krivični sistem obstoja dveh davčnih obveznosti, namreč starega avstrijskega ali direktnega davka in pa srbskega ali indirektnega davka. Povdarjal je posebno tudi krivičnost proračuna, ki izkazuje za obrtne šole v Srbiji in Črni gori

23 $\frac{3}{4}$ milijonov, za Slovenijo pa samo pol-drugi milijon. Predavatelj je omenil tudi velikanske izdatke za armado ter pri tem opozoril na Ameriko, ki je 36 krat večja in najbogatejša država na svetu, pa ima samo 150.000 vojakov. — Davki so bili in bodo, ker država brez njih ne more obstojati in tudi nismo proti njim, zahtevamo pa, naj bodo sorazmerni in pravični.

Mestni svetnik g. Žebot pozdravi zborovalce kot načelnik obrtnega odseka v mestnem svetu, navaja kratko poročilo o krivicah, ki se tudi v Mariboru gode obrtnikom ter vabi vse, ki se glede kakih krivic nahajajo v potrebi, naj se zglasijo v tajništvu SLS, kjer se jim bodo dala brezplačna pojasnila. Končno priporoča ustanovitev Obrtne zveze za Maribor.

Predlagani kandidati za zvezin odbor iz vseh strok so sprejeli izvolitev; predsednik Lorber izjavi, da skliče v svrhu nadaljnje organizacije v kratkem vse izvoljene zaupnike.

G. Smrekar je skušal navzoče prepričati, da obrtnik ne spada v politično stranko in da se obrtniki ne smejo cepiti od že obstoječega Slovenskega obrtnega društva. Ko je sam zašel v protislovje ter se izdal za JDS in pričel še nemško govoriti, so ga zborovalci — zapustili.

† Fran Pišek.

Po daljši bolezni je umrl dne 6. januarja na svojem domu v Slivnici dolgoletni državni poslanec Ljudske stranke Franc Pišek.

* * *

Pokojni Franc Pišek se je rodil dne 3. decembra 1856. Ko je na Štajerskem zavela sveža sapa krščanske ljudske organizacije, je bil rajni Pišek med prvimi borci. L. 1907 je postal državni poslanec, leta 1908 je bil izvoljen tudi v deželni zbor. Poleg teh javnih bremen je nosil na sebi 24 let odgovornost župana ter načelnika okrajnega zastopa.

Rajni Pišek je bil večji kmetski posestnik, a po svojem srcu je bil plemenit in blag ter je silno mnogo delal v smislu krščanskega socializma, ki obrača glavno skrb za najbolj potrebne.

Kot poslanec je bil priden in vesten ter zvest tovariš in bojevnik. Do jedra prepojen s katoliško zavestjo, je vedno delal v tem pravcu, javno in zasebno. Ljubi Bog naj mu dodeli večno plačilo!

Kot njegov naslednik pride v zakonodajno skupščino g. Franjo Žebot, urednik v Mariboru.

Politične vesti.

Vladna deklaracija. Predsednik na novo sestavljene vlade Nikola Pašić je podal na seji parlamenta dne 29. decembra 1921 sledečo izjavo v imenu vlade: »Kraljeva vlada smatra po svoji rekonstrukciji za svojo dolžnost, da spozna Narodno skupščino s sporedom dela, ki je namenjen za tokratno zasedanje skupščine. Ona smatra, da je po sprejemu ustave potrebno, da se sprejmejo oni zakonski projekti,

koji so predvideni v novi ustavi, koji stoje v tesni zvezi z njo in koji bodo oživotvorili vse one inštitucije, ki so predvidene po tej ustavi. Tako smatra ona za potrebno, da pridejo po sprejemu državnega budžeta na dnevni red skupščine še sledeči zakonski predlogi: 1. Zakon o državnem režimu in upravnih sodnijah; 2. Sprememba zakona o volitvi narodnih poslancev; 3. zakon o glavni kontroli; 4. zakon o centralni državni upravi; 5. zakon o odgovornosti ministrov; 6. zakon o samoupravnih edinicah v občinah, srezih in oblastih; 7. zakon o zasebnem uradništvu; 8. zakon o osnovnih, srednjih in visokih šolah; 9. zakon o poljedelskem kreditu; 10. zakon o osiguranju poljskih pridelkov od nastale škode vsled elementarnih nepravil; 11. zakon o administrativni razdelitvi države; 12. zakon o notranji ureditvi veroizpovedi; 13. zakon o ureditvi sodišč obče; 14. zakon o reorganizaciji vojnih sodišč; 15. zakon o likvidaciji agrarnih odnosov; 16. zakon o izenačenju davkov; 17. zakon o tisku. Razentega bo skupščina rešila še druga manjša vprašanja, ki bodo prišla na dnevni red. Ako bo Narodna skupščina toliko srečna, da reši omenjene projekte, bo po možnosti rešila še druge projekte in vprašanja, ki bodo prišla na dnevni red. Prorokuje se pa, da bo življenje te vlade zelo kratko. Najprej bo vlada prednosila parlamentu zakon o budžetu, državni kontroli in državnem svetu, vzporedno s tem pa se bo razpravljalo o novem volilnem redu, ki bo vsekakor sprejet nekako do polovice februarja.

Kraljevski dvor. Vlada je izdelala za Narodno skupščino poseben zakonski predlog o ustroju kraljevega dvora. Po tem predlogu bo imel kralj kot poglavar države in vrhovni poveljnik vojske na dvoru dve vrsti dvorjanstva: civilno in vojaško. Civilna dvorna uprava obstoji iz treh oddelkov: maršalat kraljevskega dvora, kraljeve pisarne in upraviteljstva dvora. Vojaško dvorjanstvo tvorijo adjutanti in ordonančni častniki s prvim adjutantom na čelu. Celemu dvorjanstvu načeljuje minister dvora, čigar posebna dolžnost je, da skrbi za primerno zastopstvo kraljevega dvora pri vseh prireditvah javnih udruženj v državi. On je v činu izrednega poslanika in polnomočnega ministra. Maršalatu načeljuje maršal v činu izrednega poslanika. Njegov pomočnik je prvi ceremonijar. Razentega je v maršalatu zaposlenih nekoliko nižjih dvornih funkcionarjev. — Kraljevo pisarno vodi in upravlja šef kraljeve pisarne v činu izrednega poslanika. V njej so zaposleni trije tajniki; od teh je eden osebni tajnik kralja. V upraviteljstvu dvora, ki ga vodi upravnik dvora, so: blagajnik, knjigovodja, ekonom, telesni zdravnik, advokat in dvorni duhovnik. Kot častne dvorne službe so predvidene: funkcija nadzornika kraljeve konjušnice in funkcija nadzornika kraljevega dvora. Ako se kralj oženi, dobi kraljica kot svojega najvišjega dvornega dostojanstvenika kraljičinega komornika, osebne tajnika in kot častno žensko službo dvorne dame in gospodične z vrhovno dvorno damo na čelu, katera nosi kot znak svoje službe kraljičin monogram s krono. — Ostali člani kraljevega dvora, posebno

pa kraljevi otroci, dobivajo po potrebi adjutante, ordonance, vzgojitelje in profesorje odnosno dvorne dostojanstvenike po predlogu vojnega ministra.

Kraljeva zaroka. Naš kralj Aleksander se je dne 9. t. m. zaročil z rumunsko princezino Mariolo, prilikom obiska na rumunskem dvoru.

Italijansko izzivanje. V Šibeniku v Dalmaciji so italijanski mornarji začeli izzivati in streljati s samokresi. Jugoslovani so jih napodili na ladje, odkoder so Italijani oddali do 600 strelcev na mesto. Nekaj ljudi je bilo ranjenih. Ministrski predsednik Pašić je raditega zelo ostro nastopil v narodni skupščini. Razmerje med Italijo in Jugoslavijo se je s tem znatno poslabšalo.

Strokovne vesti.

Seja trgovske in obrtniške zbornice. Ena glavnih razprav v zadnji seji trgovske in obrtniške zbornice za Slovenijo v Ljubljani je bil nov zbornični volilni red. Trgovska in obrtniška zbornica, ki se odslej imenuje: »Zbornica za trgovino, obrt in industrijo v Ljubljani« se razdeli v tri sekcije, in sicer v trgovsko, obrtno in industrijsko, od katerih ima vsaka svojega načelnika. Cela zbornica voli predsednika ter tri podpredsednike, od katerih morata biti dva podpredsednika iz ozemlja bivše Štajerske (slovenski del), Prekmurja in Slov. Koroške. Po starem volilnem redu se je volilo v treh trgovskih in treh obrtnih kurijah, sedaj pa se bo volilo v štirih kurijah. Dosedaj je bil cenzus za III. razred od 5 K do 30 K; za II. razr. od 30 do 450 K in za I. razr. nad 450 K. Sedaj pa cenzus odpade ter bo razpored po plačilu pridobnine. Vsaka sekcija voli torej, kakor že omenjeno, v štirih kurijah, in sicer po 4 člane. V naslednjem navedemo številčne podatke, ki kažejo plačevanje pridobnine za volilno pravico v posameznih kurijah:

- A) **Trgovska sekcija:** I. kurija nad 2000 K, II. kurija od 800 K do 2000 K, III. kurija od 300 do 800 K, IV. kurija od 0 K do 300 K voli vsaka 4 člane.
- B) **Obrtna sekcija:** I. kurija nad 300 kron, II. kurija od 200 do 300, III. od 100 K do 200 K, IV. od 0 K do 100 K voli vsaka 4 člane.
- C) **Industrijska sekcija:** I. kurija nad 2400 K, II. kurija od 1200 K do 2400 K, III. kurija od 600 K do 1200 K, IV. kurija od 0 K do 600 K voli vsaka 4 člane.

Zbornica bo štela skupaj 48 pravih članov ali svetnikov, ki se volijo na dobo 5 let. Volitev je osebna in tajna. Pasivno volilno pravico ima vsak moški jugoslovanskega državljanstva, ki je 30 let star ter ima že 2 leti aktivno volilno pravico. Aktivno volilno pravico pa imajo vsi moški in ženske, ki vršijo v okolišu zbornice kako obrt ali trgovino. — Važna so tudi določila glede volišč, ki naj bi bila načelno na sedežih sodnih oblasti, če pa potreba, tudi na več voliščih. Volilne komisije obstoje iz glavne volilne komisije na sedežu zbornice in iz podružnih volilnih komisij. Glavna volilna komisija sestoji iz treh članov vsake sek-

cije, enega predsednika, ki ga določi vlada, enega člana, ki ga določi mestna občina ter enega zapisnikarja. Podružne volilne komisije obstoje iz predsednika, ki ga določi zbornica, pa 2 člana vsake sekcije, enega zastopnika dotične občine ter enega zapisnikarja. Vse te komisije imenuje pokrajinska oblast na predloge omenjenih pristojnih korporacij. Volilni imeniki bodo razpoloženi pri pristojnih davčnih oblastih. O reklamacijah sklepa glavna volilna komisija. Zanimiv je tudi pasus, da mora imeti polovica izvoljenih svetnikov svoje domovje na ozemlju bivše Sp. Štajerske, Prekmurja in Slov. Koroške. Važna vsekakor je tudi razdelba volilcev v posamezne sekcije, posebno one v obrtniško in industrijsko.

Kakor je izjavil zastopnik vlade na seji zbornice, se bo nov volilni red čim prej potrdil, tako da bodo volitve možne že spomladi. V proračunu je tudi važna postavka zborničnih doklad. Od približno 8 milijonov predpisanega pridobninskega davka, se bo plačalo 25 % zborničnih doklad. Proračun za leto 1922 znaša 1,045.054 kron. Med drugim je važno, da je zbornica votirala 450.000 K za obrtno nadaljevalne in gremijalne šole ter 50.000 K za razne obrtne razstave, ki naj bi se vršile v letošnjem letu.

Teror ali kaj? Razdelitev ljubljanskega mesta v deset dimnikarskih okrajev je naredba, ki jo je izdal oddelek ministrstva trgovine in industrije pri deželni vladi v Ljubljani, vsekakor proti želji dimnikarjev. Od desetih dimnikarjev v Ljubljani jih je bilo pač polovica proti tej razdelitvi. Tudi trgovska in obrtniška zbornica je v svoji seji obrtnega odseka dne 28. dec. 1921 sklenila, da se ta razdelitev vladi ne priporoča, ker sta bila le predsednik in eden član odseka za to razdelitev. Nadalje sta se izjavila proti tej razdelitvi tudi mestni občinski svet ter društvo hišnih posestnikov. Navedenemu oddelku pri deželni vladi pa se je silno mudilo, da izvede nekaj, o čemur se je velika večina interesentov izjavila proti, mogoče le zato, da je obveljalo mnenje načelnika obrtnega odseka g. Franhetija. Omenjeni oddelek pri deželni vladi igra sploh zelo čudno vlogo napram malim obrtnikom. Ko se je šlo nedavno za napisane nekaterih stavbnih obrtnikov v Ljubljani, se je seveda proti malemu izjavilo za velikega, če tudi v pretežni meri tujca. Vemo prav dobro, da je min. trgovine in industrije, oddelek v Ljubljani, raje za korist velikega, kadar se gre za razne sekvestre, toda upamo, da pridejo tudi drugi časi. Sploh pa je čudno, da mora o takih stvarih sklepati ministristvo. Ali smo prišli že ob vso avtonomijo!

Tržič. Obrtna zveza in čevljarska združba sta priredili s pomočjo urada za pospeševanje obrti čevljarski in knjigovodski tečaj v prostorih g. Antona Jegliča. Obrtna zveza je pridobila precej novih članov.

Obrtnim zvezam! Prosimo vse tiste, ki še niso odgovorile na poslano jim okrožnico, da to čimprej store.

Prodaja avtomobilov. Komanda Dravske divizijske oblasti v Ljubljani naznanja trgovski in obrtni zbornici v Ljubljani, da se bo vršila v pisarni uprave dravske

artiljerijske radionice v Ljubljani dne 25. januarja 1922 počenši ob 8. uri ponovna javna ustmena dražba za prodajo 12 avtomobilov. Predmetni oglas je v pisarni trgovske in obrtne zbornice, pogoji pa pri upravi dravske artiljerijske radionice v Ljubljani interesentom na vpogled.

Raznoletosti.

Ameriški podkonzul v Belgradu Don S. Haven je priobčil v »Comerce Reports« zanimiv članek o vprašanju padanja naše valute, v katerem navaja v glavnem sledeče:

Tekom poslednjih tednov meseca septembra se je valuta skokoma izpreminjala med 40 in 60 dinarjev za en dolar in padla kar za 10 stopinj tekom enega samega dne. Glavni vzroki so bili: velika izdaja novčanic (papirnatega denarja), izvozna carina, uvoz razkošnih (luksuznih) predmetov, pomanjkanje prometnih sredstev, špekulacija na borzi in na ulici, slab uspeh notranjega posojila in politične razmere. Cirkulacija bankovcev je rasla od 3.841.000.000 dinarjev dne 27. julija na 4.347.000.000 dne 22. sptembra, t. j. narasla je za 506.000.000 dinarjev v manj kot dveh mesecih.

Dohodki od carin za fiskalno leto, ki se je zaključilo dne 31. maja 1921, so znašali čez 786.000.000 dinarjev, približno enako razdeljeni med izvozno in uvozno carino. Ako premislimo, da je vrednost izvoza znašala le polovico vrednosti uvoza, je jasno, kako breme je postavljeno na izvoz. V najboljšem slučaju ta dežela izvažava v one dežele, ki imajo znižano valuto. Kakor se pravi, vsled naznanila, da se bo znižala izvozna tarifa, so bile uvožene velike količine blaga, ki naj bi se plačale z izvoženim blagom, ali ko ta carina ni bila znižana, so bili kupovalci prisiljeni plačati v gotovini. To je povečalo povpraševanje po inozemskem denarju in je znižalo vrednost dinarja. Poroča se, da nakupi Jugoslavije tekom spomladi in poletja niso bili še plačani in da dokler ne bodo plačani, je pričakovati le malo zboljšanja v vrednosti dinarja.

Končno se dotakne tudi naših prometnih sistemov ter posebno prometne mizerije. Slabi upi za dvig našega dinarja!

Ljubljanski semenj za kožuhovino. — Špedicija »Balkan« objavlja: Pavlovi ljubljanski semnji za kožuhovino, ki so se vsako leto obdrževali v prostorih ljubljanskih javnih skladišč, so nekdanj zelo sloveli. Udeleževali so se jih ne samo domači kožuhovinarji, ampak so pošiljale nanj svoje zastopnike tudi največje nemške, italijanske in francoske tvrdke s kožuhovino. Na žalost so semnji med vojsko zaspali. Ker slovi baš Slovenija, odnosno vsa naša Jugoslavija po svoji kožuhovini in je Ljubljana kot ustvarjena za trgovsko posrednico med severozapadnim in jugovzhodnim trgovskim svetom, oživi »Balkan«, delniška družba za mednarodne transporte, te semnje zopet v svojih javnih skladiščih v Ljubljani, Dunajska cesta 33. Prvi tak semenj se bo vršil 23. januarja 1922, t. j. tretji ponedeljek po sv. Treh kraljih. Nanj opozarjamo vse posestnike kožuhovine in trgovce. Prodajalcem, ki bi

imeli malo kož, da bi se jim ne izplačalo priti samim v Ljubljano, prevzame prodajo »Balkan« po lastnih komisionarjih-strokovnjakih za najvišjo dnevno ceno. Tako blago pa mora dospeti v »Balkan« najkasneje do 21. januarja. Na posamezne kože naj bodo pritrjeni lističi z imenom lastnika in z najvišjo zahtevano ceno. Ker z ozirom na različne prometne odnosno carinsko-izvozne predpise malemu lovcu in kmečkemu ljudstvu direktna prodaja kož v inozemstvo ni mogoča, je ta semenj ravno za te sloje največje važnosti, in to tembolj, ker so jih do sedaj premeteni kupčevalci v največji meri izrabljali. Kakor poroča v lipska »Kürschnerzeitung« z dne 4. t. m., so cene kožuhovini jako poskočile ter se plačuje n. pr. za vidro 1400 do 2000 mark, za kuno belico 4000 do 4500 mark, za kuno zlatico 5000 do 5500 mark, za lisico 1000 do 1400 mark, za dehurja 500 do 550 mark, za podlasico 10 do 40 mark, za jazbeca 180 do 220 mark, za divjega mačka 180 do 250 mark, za domačo mačko 30 do 50 mark, za zajca do 33 mark, za srno 45 do 60 mark.

Poštni paketi, ki so namenjeni iz Jugoslavije v inozemstvo in gredo preko avstrijske republike, so dovoljeni samo do 5 kg teže. Izvzeti so samo paketi, ki so naslovljeni v Avstrijo in Češkoslovaško.

Vажnost jugoslovanske steklarske industrije. Ameriški konzul v Zagrebu, Alfred R. Thomson, je poročal svoji vladi naslednje: V severni Jugoslaviji so v obratu steklarne v Paračinu, Daruvarju, Hrastniku, Straži pri Rogatcu in Zagorju. Tovarna v Paračinu je bila nedavno izboljšana in bo v prihodnosti izdelovala razne vrste stekla. Letni proizvod steklarne v Daruvarju znaša okrog 150 vagonov stekla. Steklarna v Hrastniku proizvaja mesečno 13 vagonov stiskanega stekla in steklenic, namenjene za črnilo, kemikalije in zdravila. Tovarna v Straži pri Rogatcu bo kmalu modernizirana in namerava izdelovati mesečno 50 vagonov steklenic za vino, pivo in mineralne vode. Tovarna v Zagorju, ki ni opremljena z modernimi stroji, ima sedaj mesečno produkcijo 50 vagonov vboklega stekla. Letna potreba tega konzularnega distrikta (Hrvatska, Slavonija, Medmurja in Prekmurje) za vboklo steklo, kozarce in navadne steklenice znaša skupaj 200 vagonov; za lekarniške steklenice v industrijalne svrhe, kot za črnilo in kemikalije, 30 vagonov. Zgoraj omenjene tovarne zadostujejo tej potrebi. Domača steklarska in-

dustrija pa le deloma zadostuje sledečim letnim potrebam po steklenicah: lito steklo 120 vagonov; steklenice za pivo, vino in mineralne vode 500 vagonov; zrcala in barvno steklo 50 vagonov; steklo za električno razsvetljava 100 vagonov; steklo za šipe 250 vagonov.

Za odmero dohodnine in plačarine za l. 1922 morajo davčni zavezanci ne da bi čakali na poziv davčne oblasti, do 31. t. m. podati tozadevno napoved. Obrazci se dobijo pri davčnih oblastih. Natančneje v Uradnem listu št. 1. t. l. v razglasu delegacije ministristva financ v Ljubljani.

Književnost.

»Prva hrvatska štedionica«. Povodom sedemdesetletnice »Prve hrvatske štedionice« je spisal njen ravnatelj Ljubomir St. Kosler brošuro pod istim imenom. Je vsekako del zgodovine jugoslovanskega novčarstva. Dobi se pri omenjenem denarnem zavodu in stane 2 dinarja.

Odgovorni urednik: Ivan Ogrin. — Izdajatelj in založnik: Jugoslovanska obrtna zveza v Ljubljani. Tiska: Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani.

REMEC-CO

LJUBLJANA - SHS
Kersnikova ulica št. 7

Prej:

I. BANOVEC nasledniki.

Tovarna na Duplici p. Kamniku

STOLARSTVO

Upognjeno pohištvo

Prešani furnirji za stole in mizarstvo

PARKETI

Rezani les

Interurb. telefon: pisarna: Ljubljana 266,
tovarna: Kamnik 4.

Telegrami: Ljubljana Ingenieur Remeco,
Kamnik 4.

Stavbna pisarna Ivan Ogrin

Ljubljana,

Gruberjevo nabrežje št. 8.

Prevzema vsa zidarska in druga stavbna dela. Izdaja strokovna mnenja, izvršuje načrte in proračune.

Delo solidno. Primerno nizke cene.

Ljudska posojilnica v Ljubljani

v lastnem domu - Miklošičeva cesta 6

obrestuje hranilne vloge po čistih

3%

Ljudska posojilnica v Ljubljani je največja slovenska posojilnica in je imela koncem leta 1918 nad 43 milijonov kron vlog in nad 1,100.000 kron rezervnih skladov.

Ljudska posojilnica stoji pod neposrednim državnim nadzorstvom.

Stavbno podjetje

Ustan.
1850

Viljem Treo

Ustan.
1850

arhitekt in mestni stavbenik

Ljubljana, Gosposvetska cesta 10

se priporoča za vsa v to stroko spadajoča dela. — Izvršuje tozadevne načrte in proračune.

Jadranska banka

sprejema vloge na hranilne knjižice, žiro in druge vloge pod najugodnejšimi pogoji.

Prevzema tudi vse bančne posle pod najugodnejšimi pogoji.

Beograd, Celje, Dubrovnik, Kotor, Kranj, Ljubljana, Maribor, Metković, Opatica, Sarajevo, Split, Šibenik, Zadar, Zagreb, Trst, Wien.

Poslovne zveze z vsemi večjimi kraji v tu- in inozemstvu.

Vzajemna zavarovalnica v Ljubljani

je edini slovenski zavarovalni zavod, ki zavaruje proti požarnim škodam poslopja, premičnine in poljske pridelke. — Sprejema življenska zavarovanja v vseh kombinacijah.

Vsakovrstne slamnike

gg. trgovcem in cenj. občinstvu priporoča
FRANJO CERAR, tovarna slamnikov,
Stob, p. Domžale pri Ljubljani.

Čebelni vosek

suhe satine in odpadke sveč
kupuje po najvišji dnevni ceni

J. Kopač, svečar v Ljubljani

Celovška cesta št. 90.

GOSPODARSKA ZVEZA

centrala za skupni nakup in prodajo v Ljubljani, reg. zadr. z omej. zav.

Stalna zaloga poljedelskih strojev: motorjev, mlatilnic, vitljev, slamo- in reporeznic, brzeparilnikov, plugov, bran, čistilnikov i. t. d.

Prodaja umetnih gnojil, kolonijalnega in špecerijskega blaga ter poljskih pridelkov.

Zaloga pristnega domačega in ogrskega vina, žganja i. t. d.

Lastna izdelovalnica in prekajevalnica klobas.

Lastna zeljarna.

M. Kuštrin, Ljubljana

Tehniški, elektrotehniški in gumijevi predmeti na drobno in na debelo. - Glavno zastopstvo polnih gumijevih obročev tovarne Walter Martiny v Turinu. - Na razpolago je hidraulična stiskalnica za mont. gumijastih obročev za tovarne automobile.

CENTRALA: Ljubljana, Rimska cesta 2
Telefon 588 — Brzjavci: Kuštrin, Ljubljana.

PODRUŽNICE: Ljubljana, Dunajska cesta 20 — Telefon 470.
Maribor, Jurčičeva ulica 9 — Telefon 133
Beograd, Knez Mihajlova ulica 1.

Obrtno kreditna zadruga v Ljubljani

r. z. z n. z.

v Ljubljani, Pražakova ulica št. 3

sprejema hranilne vloge, daje posojila na zastave, odstopne računov, eskomptira menice itd.

Strojno mizarstvo Peter Bizjak

v Spodnji Siški, Gosposvetska cesta 136
prevzema vsa v mizarstvo stroko spadajoča dela, zlasti stavbeno mizarstvo. — Cene primerne, delo solidno, postrežba točna.

Stavbno galanterijsko kleparstvo Josip Videtič, Tržič

prevzema vsa v to stroko spadajoča dela.
Izvršitev točna, solidna in primerne cene.

Zadružna gospodarska banka

v Ljubljani

posluje začasno v prostorih Zadružne zveze

Dunajska cesta 38/l.

Daje trgovske kredite, eskomptira menice, lombardira vrednostne papirje, kupuje in prodaja tuje valute in devize, sprejema vloge v tekočem računu in na vložne knjižice ter preskrbuje vse bančne in borzne transakcije pod najugodnejšimi pogoji. x